

Йордан Радичков

Суматоха

След възгласите „Кво става там?“, „Стой!“, „Дръж!“ и „Ах, майка му стара!“ всички се втурнаха в суматохата.

Разбира се, най – пъргавите се втурнаха най – напред; малко е дори да се каже, че се втурнаха; по – право, те се хвърлиха стремглаво напред, подобно ракети, и веднага влязоха в орбитата на суматохата. От баирите се разнесоха пушечни изстрели и по заснежените склонове се затъркаляха черни точки; ловците възвестяваха по този начин, че пристигат, и побързаха с пристигането. Техният юруш се подсилваше от лая на кучетата.

По една улица, като подбираще добре пъртината, припикаше късокрак селянин. Късокраките не могат да тичат силно, те повече припкат. Този не правеше изключение. Той бе взел пътем железната вила и си припикаше лекичко с нея. На едно място пътя му пресече цигляв селянин. „Отсам или отсам?“ – попита припикашият, но онзи дори не го забеляза, защото тичаше извънредно бързо.

Той тичаше тъй бързо, че ако го бяхте видели тогава, ще си помислите, че всеки миг може да излети от дрехите си; просто ще се измъкне от дрехите си – до такава степен той се стремеше напред, а дрехите все пак го задържаха. Полушубката му се ветрееше далеч назад и свистеше с полите си, шапката отдавна не се виждаше – тя падна още докато циглявият набираше скорост, за да прескочи оградата. Той прескочи, шапката не можа и остана да лежи ничком в снега.

Циглявият все повече се забулваше в снежни облаци и по леките нанадолница напомняше Халеевата комета. При силна напрегнатост човек в известни моменти може да се възпротиви на земното притегляне. Тоя селянин се възпротивяваше и се стремеше към суматохата. На едно място полушубката не издържа, увисна в снежния облак и подхваната от въздушното течение, продължи да се движи в обратна посока, доста дълго време се движи така във въздуха и беше малко странно и мистично да се гледа как една селска полушубка върви сама по улиците, развява си ръкавите, преобръща се, планира спокойно или увисва неподвижно в пространството. Тя наистина увисна, за един миг само, и падна в снега.

Аз повече не видях циглявия, но предполагам, че е пристигнал гол и е влязъл гол в суматохата. Всъщност тук няма какво да се предполага, защото ако си помислим само как тичаше, ще бъде несправедливо да хвърляме каквото и да било съмнение върху човека.

По-после разказвах, че един друг селянин се бил връзал в суматохата с толкова голяма скорост, че от огромното триене между селянина

и въздуха селянинът се samozапалил, паднал в снега (хубаво, че паднал в снега!), снегът почнал да се топи, разнасяло се пищене като от нажежено желязо, хвърлено за закаляване, после пищенето утихнало, но дълго след туй селянинът се чувствувал нажежен и вдигал пара от себе си. Това го разказваха очевидци, участвували в суматохата, и отбелязваха съвсем справедливо, че селянинът имал голям късмет като е паднал в снега, защото снегът го изгасил. Ами че той е можел да изгори!

Той е бил един от първите всъщност. Едва по-късно се изясни, че ловците още с пристигането си най – напред забелязали него как пищи в снега. Една част от ловците се захванала да помогне на селянина, а другата част почнала веднага да гърми.

Ловците участваха главно с гърмежи и гърмяха през цялото време на суматохата.

Междувременно по пъртините или през целините на снега към суматохата се придвижваха поединично и на групи селяни. Една група от седем – осем човека се носеше в лек тръс. Припкакцията се присъедини към групата и попита дали някъде не са изпуснали недоклано прасе, но групата не знаеше нищо. Подобен случай с прасе имаше преди няколко години, тогава пак се вдигна голяма суматоха, но тя беше весела суматоха. Тъй че групата не можа да хвърли никаква светлина върху въпроса на припкакцията.

Един селянин вървеше много храбро през снега, нарамил бляскаща брадва, и подвикваше въодушевено с гръмовития си глас: „Дебре, дебрее!“ Той бе от онази категория хора, които винаги обичат да влязат въодушевено в суматохата – по пътя към нея, пък и в самата нея, без да спират да тръбят своето: „Дебре, дебрее!“ От тия хора бе селянинът с брадвата, колкото храбър, толкова и въодушевен и непреодолим.

Друг един селянин, с омърляна капица, изтича на улицата и започна да мига. Ръцете му също тъй бяха омърляни, защото селянинът бъркаше трици за добитъка. Той помига, заслушан в гърмежите, и му трябваше съвсем малко време, за да се ориентира веднага. Селянинът разбра, че е изостанал, и потърси най – прекия път към суматохата, макар и да знаеше поговорката, че преките пътища не са най – преките. На едно място имаше дере, засипано от преспи, и селянинът затъна в тях. Той почна да вика, но кой можеше да го чуе в суматохата, и както си викаше, взе да потъва надолу... Човекът тъй си и потъна и върху снега остана да се чернее само омърляната му капица. По тая капица го намериха по – късно и го извадиха от преспите, но трябваше да ровят много, защото и той бе ровил много и бе издълбал преспите като къртица, отдалечавайки се

на значително разстояние от капицата си. Тъй че човек не всякога е там, където е капата му. А при суматохата изобщо не може да се разбере под коя капа какво има.

Но да продължим нататък.

Един любопитен вървеше гъвкаво и се стремеше да държи главата си над главите на другите. Любопитните винаги обичат да държат главите си над другите глави, да не би случайно нещо от погледа им да убегне. Любопитните обикновено имат по – дълги шици и ако нашият свят е изпълнен с повече любопитни работи, то шиците им биха станали като на жирафите, но за съжаление нашият свят не е чак толкова любопитен. И слава богу.

Малко преди любопитния вървеше възрастен селянин, свиваше си спокойно цигара, на едно място дори се спря, извади огниво и кремък, удари няколко пъти кремъка, разпали си хубаво праханта и чак когато я напъха в цигарата и задими, тръгна отново към суматохата. Той не бързаше никак и отиваше спокойно към нея, защото знаеше, че ще пристигне. А и тя вече беше близко, виждаше се димът от пушките на ловците.

Още щом се появи суматохата, един селянин седна в къщи, за да се нахрани хубаво. Към храната селянинът добави и една кана вино за затопляне и за всеки случай. Той обичаше, преди да влезе в каквато и да било суматоха, най-напред да се нахрани добре и да задоволи жаждата си, защото не знаеше една суматоха колко време може да трае. Като си свърши работата, селянинът си нарязва също така тютюн, за да има за пушене по време на суматохата, провери в мазето добре ли са затиснати бъчвите с виното, обърна свинските бутове, окачени над огнището да се опушват, и постоя малко, загледан в жена си. Тя шеташе чевръсто около печката, вадеше от нея бели хлябове, а селянинът си мислеше сега ли да я закачи или пък да я закачи, след като мине суматохата. Той не я закачи, излезе на двора, взе едно дърво, поразмисли още и чак тогава тръгна по улицата.

Такива хора вършат много хубава работа при суматохата. Те внасят тежест в суматохата, пристигат малко след като тя е почнала, осведомяват се за станалото преди тяхното пристигане, претеглят, оценяват кое за и кое против и чак тогава започват да действуват със своето дърво. Този селянин пристигна толкова късно, че самозапалилият се вече бе до такава степен изстинал, че зъбите му тракаха от студ.

А по същото време един човечец драскаше като котка баира. Той се задъхваше, подхлъзваше се, на места лазеше на четири и преодоляваше височината, без дори да хвърли един поглед назад, към селото, там, дето

бе суматохата. Едва на билото човечецът си отдъхна и се обърна към селото. Той веднъж бе ял попарата на една суматоха и оттогава, щом станеше суматоха, изчезваше веднага, търсеше някоя височина и оттам наблюдаваше как се развиват работите.

Всичко е въпрос на възглед. Една суматоха – също. Всеки според възгледите си участва в нея. Един селянин например нито се втурна, нито си остана в къщи, нито потъна в пряспа. Той се въоръжи добре, обиколи околните улици, надникна, където трябваше, по пътя си среща и други, също тъй с котешки стъпки, среща мнозина дебнещи, но при никого не се задържа. Той обичаше винаги преди да влезе в суматохата, най-напред да я проучи, да види къде ѝ е слабото място, как може тя да бъде преобърната с краката нагоре или пък с главата надолу, как да я поставиш на колене или пък да я проснеш по гръб. Суматохата е като човека понеже е човешко дело, и трябва много внимателно да се изучи, преди да се влезе в нея.

Тоя селянин я проучи внимателно и влезе в нея.

А един пък до такава степен възвиси своя възглед за суматохата, че влезе направо през комина ѝ, падна в огнището и, според твърденията на очевидци, изгорял, без дори да разнесе наоколо мирис на изгоряло, и бил изхвърлен обратно през комина във формата на малко дим.

Осмелявам се да ви съобщя тези факти, понеже са ми разказани от очевидци и са потвърдени и от други очевидци, присъствували по време на суматохата. Във всеки случай аз си спомням много добре, че видях малко дим тогава, но не му обърнах потребното внимание, защото ме занимаваше извънредно голямо усърдие на човека да излезе от дрехите си, ако може даже от кожата си да излезе, но да пристигне в необходимия момент и да се вреже в суматохата. Ако си спомняте, в началото бях отбелязал, че той дори се съпротивяваше на земното притегляне. Но сега, като се връщам отново към него и като си припомням как дрехата му хвърчеше в обратна посока по улицата, не със същата скорост, разбира се, но хвърчеше, мога да декларирам, че в известни моменти той не само се възпротивяваше, но и преодоляваше земното притегляне; всъщност земното притегляне може да преодолее всеки, стига само да се освободи в движение от дрехите си, като излезе от тях в името на суматохата. Ама ще кажете, че тогава човекът е останал гол! Гол, разбира се – като пред военна комисия!

Туй е, което си спомних за суматохата, и ви го разказах със свои думи, както обичаше да се изразява нашият учител по литература. Той, нашият учител по литература, винаги тъй казваше: я разкажете сега със

свои думи видено и чуто, а ние го разказвахме със свои думи – и виденото, и чуто, а той ни пишеше двойки. Но нека не се отклоняваме с учителя, а да се върнем към нашата си суматоха, защото справедливо изникна въпросът каква е тая суматоха и за какво ни е притрябвала суматоката?

Мигар аз знам за какво е суматоката! Та нали и аз за туй питам!

КРАЙ

© Йордан Радичков

Източник: Словото (те пък са го взели от <http://panopticon.hit.bg/>)

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11502>]